

КИРКІЛАН А.В., ст. 41 гр. ФМЕ
Наук. керів.: Марчак О.М., к.п.н.
ДВНЗ "Одеський національний економічний університет",
м. Одеса

ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ ВІДТОКУ МОЛОДИХ ФАХІВЦІВ ЗА КОРДОН

У статті вивчено основні тенденції та мотиви виїзду молоді за кордон на основі даних соціологічних досліджень, які проводилися на Україні, та проведеного автором опитування студентів ОНЕУ. Запропоновано способи вирішення виявлених у ході дослідження проблем.

Постановка проблеми та актуальність теми. На сьогоднішній день в Україні сукупність існуючих факторів призвели до того, що молодь нашої країни перестає сподіватися на краще життя у своїй країні і все частіше замислюється щодо переїзду за кордон.

На нашу думку, за даних обставин особливої актуальності набуває вивчення проблеми еміграції молодих людей за кордон. Адже молодь є важливою складовою сучасного українського суспільства, визначальним фактором соціально-економічного прогресу.

Мета дослідження. Дослідження основні тенденцій, причин та наслідків відтоку молодих людей за кордон у масштабах усієї країни та на прикладі студентів ОНЕУ.

Основна частина. Однією з найгостріших проблем молодіжного ринку праці на сьогодні є міграція молодих людей. Через погані умови праці, відсутності перспективи подальшого росту та гідної оплати праці молоді люди (у тому числі високоосвічені фахівці) все частіше виїжджають працювати за кордон [1, С. 173].

Аналіз, проведений центром «Софія» у березні 2011р. серед 2022 респондентів віком від 18 років в Україні під назвою «Український характер», вказує на те, що чим молодше респондент, тим частіше він виказує бажання виїхати з країни. Серед молоді віком 18-29 років показник готовності до еміграції складає 50,4%, а віком 30-39 років – 42,4% [3].

Так, за даними Державного комітету статистики, кількість вибулих за кордон молодих людей у 2010 р. була найбільша у віковій групі 25-29 років та склала 1925 осіб, а найменша – серед молоді 15-19 років (771 особа). Це зумовлено тим, що молоді люди у віці 25-29 років є найбільш мобільною групою молодого населення [4].

Згідно з підсумками опитування «Молодь України 2010» серед усіх респондентів закордоном встигло побувати лише 25%. Працювати за кордоном українська молодь бажає значно більше, ніж навчатись. При цьому, для 26% опитуваних не є важливим, за якою спеціальністю

працювати за кордоном, і тільки 19% бажають працювати лише за фахом, а 44% респондентів взагалі не замислюються над працевлаштуванням в інших країнах [5, С. 227].

На нашу думку, особливу увагу на міграційні орієнтації необхідно звертати в більший мірі у студентів ВНЗ, тому що вони є найбільш мобільною групою населення, студенти знаходяться на етапі вибору свого життєвого шляху, що може вплинути на їх рішення щодо еміграції, та найголовніше – це майбутні кваліфіковані кадри країни, у розвиток яких держава вклала значні ресурси і планує отримати максимальний ефект. Так, нами було проведено дослідження серед студентів ОНЕУ «Перспективи розвитку молодого фахівця на ринку праці України і можливість виїзду за кордон. Думка сучасного студента», згідно якому 6,5% виїздили за кордон з метою тимчасового працевлаштування за різними програмами (такими як Work & Travel, AU-pair та ін.), а 7,5% задля вивчення мови або навчання в інших країнах. Лише 26,9% опитаних відмітили, що не мають бажання їхати закордон, а 32,4% навпаки хотіли б виїхати на постійне місце проживання, 30,6% - з метою тимчасового працевлаштування та найменша кількість (20,4%) – з метою навчання в університеті іншої країни. Основними причинами бажання виїхати з України студенти відмітили більш низький рівень життя в Україні (50,9%) та більші перспективи працевлаштування та кар'єрного росту в зарубіжних країнах ніж в Україні (19,4%). Таким чином, негативні міграційні тенденції спостерігаються як серед молоді усієї України в цілому, так і серед студентів ОНЕУ.

Сьогодні студенти і випускники вузів мають чудову можливість пройти стажування за кордоном за своєю спеціальністю і одночасно удосконалити знання іноземної мови. За даними відділу міжнародних зв'язків ОНЕУ за останні 3 роки за різноманітними програмами виїхало 206 студентів, з них у 2009р. – 30 осіб, в 2010р. – 85 студентів та в 2011 вже виїхало 91 студент, а значить спостерігається тенденція росту популярності таких програм. Найбільш поширеними програмами в університеті є: навчання по програмі подвійних дипломів, служби академічних обмінів, різноманітні міжнародні конференції та семінари. Найбільш поширеною програмою обміну серед студентів усієї країни є програма міжнародних студентських обмінів-стажувань «Work & Travel USA» [9].

Таким чином, стажування за кордоном є значним чинником розвитку людського капіталу. Але для того, щоб це впливало на розвиток країни, держава повинна активно сприяти поверненню студентів в Україну та їх працевлаштуванню для застосування здобутого досвіду та навичок на українських підприємствах.

До позитивних аспектів міграції молоді слід віднести те, що вона сприяє підвищенню життєвого рівня і уникнення бідності, розвитку професійних здібностей.

Але здебільшого міграція молодих фахівців призводить до низки негативних наслідків, серед яких визначимо такі: втрачання країною трудового потенціалу та висококваліфікованих працівників, коштів, які мали б надходити в бюджет через оподаткування, погіршення демографічної ситуації (так як виїжджає населення репродуктивного віку); молодь, працююча не за спеціальністю, втрачає здобуті навички та вміння, а молодь, яка працевлаштована нелегально за кордоном, стає незахищеною від неправомірних дій роботодавців та ін.

Для вирішення виявлених аналізом проблем необхідно здійснювати заходи у напрямку регулювання зовнішніх міграційних процесів молоді.

Здебільшого ці заходи повинні бути спрямовані на захист молодих людей, які працевлаштовуються за кордоном, а саме: удосконалення законодавства України з питань міграції й статистики міграційних процесів; приєднання України до багатосторонніх міжнародних договорів щодо міграції; створення програм соціального захисту та забезпечення рівних прав та можливостей молодих українців, які виїхали та перебувають за кордоном; боротьба з нелегальною трудовою міграцією; подальша активна діяльність уряду направлена на протидію торгівлі людьми та захист української молоді від попадання в подібну ситуацію.

Іншим напрямком регулювання міграційних настроїв молоді повинно бути забезпечення повернення молодих фахівців, які виїхали за різноманітними програмами або на тимчасове працевлаштування, до України.

Висновки. В наш час молодь є найбільш вразливою та незахищеною ланкою на ринку праці. Першочерговим завданням держави на сьогодні стає забезпечення усестороннього розвитку молодих людей, створення усіх можливостей для застосування своїх здібностей молодими фахівцями у процесі праці, а також можливостей отримання гідної оплати праці та досягнення гідного рівня життя молоді України.

Бібліографічний список:

1. Лібанова Е.М. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти. — К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. — 248 с.
2. Дослідження «Український характер», центр «Софія», березень 2011/ Режим доступу: www.zn.ua/SOCIETY/.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України - www.ukrstat.gov.ua.

4. Балакірева О.М., Бондар Т.В. Молодь України: спосіб життя та ціннісні орієнтації, квітень 2010р. // Український соціум. – 2010. - № 4 (35) - с.201-230.

5. Звіт відділу міжнародних зв'язків ОНЕУ «Виїзд студентів ОНЕУ за міжнародними програмами у 2009 – 2011рр.».